Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

15 octombrie 2020*

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Servicii de plată în cadrul pieței interne – Directiva 2007/64/CE – Articolul 45 – Directiva (UE) 2015/2366 – Articolul 55 – Rezilierea unui contract-cadru – Directiva 2014/17/UE – Contracte de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile rezidențiale – Articolul 12 alineatul (1), alineatul (2) litera (a) și alineatul (3) – Practici de legare – Practici de grupare – Directiva 2014/92/UE – Conturi de plăți – Articolele 9-14 – Schimbare a conturilor – Obligație de domiciliere a veniturilor într-un cont de plăți la creditor pentru o perioadă stabilită prin contractul de împrumut în schimbul unui avantaj individualizat – Durata obligației – Pierdere a avantajului individualizat în cazul închiderii anticipate a contului”

În cauza C-778/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d’État (Consiliul de Stat, Franța), prin decizia din 5 decembrie 2018, primită de Curte la 11 decembrie 2018, în procedura

Association française des usagers de banques

împotriva

Ministre de l’Économie et des Finances,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan, președinte de cameră, și domnii M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos și I. Jarukaitis (raportor), judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: doamna M. Krausenböck, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 18 decembrie 2019,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul francez, de A.-L. Desjonquères, J. Traband, E. Toutain și D. Colas, în calitate de agenți;

– pentru guvernul ceh, de M. Smolek, J. Vláčil și S. Šindelková, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de D. Triantafyllou și H. Tserepa-Lacombe, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: franceza.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 27 februarie 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 45 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1, rectificare în JO 2009, L 187, p. 5), a articolului 12 alineatul (2) litera (a) și alineatul (3) din Directiva 2014/17/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 februarie 2014 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile rezidențiale și de modificare a Directivelor 2008/48/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 (JO 2014, L 60, p. 34, rectificare în JO 2015, L 246, p. 11), a articolelor 9-14 din Directiva 2014/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 iulie 2014 privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu servicii de bază (JO 2014, L 257, p. 214), precum și a articolului 55 din Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE (JO 2015, L 337, p. 35, rectificare în JO 2018, L 102, p. 97).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Association française des usagers de banques (denumită în continuare „AFUB”), pe de o parte, și ministre de l'Économie et des Finances (ministrul economiei și finanțelor, Franța), pe de altă parte, în legătură cu legalitatea unui decret de stabilire a perioadei pentru care creditorul poate impune împrumutatului domicilierea salariilor sau a veniturilor sale asimilate într-un cont de plăți.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2007/64

3 Potrivit considerentului (29) al Directivei 2007/64:

„Pentru a facilita mobilitatea clienților, consumatorii ar trebui să aibă posibilitatea de a rezilia un contract-cadru după o perioadă de un an, fără a suporta costuri. […]”

4 Articolul 45 din această directivă, intitulat „Rezilierea”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Utilizatorul serviciilor de plată poate rezilia contractul-cadru oricând dacă părțile nu au convenit o perioadă de notificare. O astfel de perioadă nu poate depăși o lună.

(2) Rezilierea unui contract-cadru încheiat pe o durată determinată mai mare de 12 luni sau pe o durată nedeterminată nu implică niciun fel de penalități pentru utilizatorul serviciilor de plată după expirarea a 12 luni. În toate celelalte cazuri, penalitățile pentru rezilierea contractului trebuie să fie adecvate și în acord cu costurile.”

Directiva 2015/2366

5 Directiva 2007/64 a fost abrogată cu efect de la 13 ianuarie 2018 prin Directiva 2015/2366. Considerentul (62) al acestei directive este formulat după cum urmează:

„Pentru a facilita mobilitatea clienților, consumatorii ar trebui să aibă posibilitatea de a rezilia un contract-cadru fără a suporta vreun comision. Cu toate acestea, în cazul contractelor reziliate de consumator la mai puțin de șase luni de la data intrării în vigoare, prestatorilor de servicii de plată ar trebui să li se permită să aplice comisioane în conformitate cu costurile suportate din cauza rezilierii contractului-cadru de către consumator. […]”

6 Articolul 55 din directiva menționată, intitulat „Reziliere”, care a înlocuit articolul 45 din Directiva 2007/64, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Utilizatorul serviciilor de plată poate rezilia contractul-cadru oricând dacă părțile nu au convenit o perioadă de notificare. Această perioadă nu poate depăși o lună.

(2) Rezilierea contractului-cadru nu implică niciun fel de penalități pentru utilizatorul serviciilor de plată, cu excepția cazului în care contractul a fost în vigoare mai puțin de șase luni. Penalitățile, dacă există, pentru rezilierea contractului-cadru trebuie să fie adecvate și în acord cu costurile.”

Directiva 2014/17

7 Considerentele (15), (24) și (25) ale Directivei 2014/17 au următorul cuprins:

„(15) Obiectivul prezentei directive este de a asigura un nivel ridicat de protecție pentru consumatorii care încheie contracte de credit pentru bunuri imobile. […]

[…]

(24) […] Combinarea unui contract de credit cu unu sau mai multe alte servicii sau produse financiare în cadrul unor pachete este pentru creditori un mijloc de diversificare a ofertei și de concurență între ei, cu condiția ca componentele pachetului să poată fi cumpărate și separat. Deși combinarea unui contract de credit cu unu sau mai multe alte servicii sau produse financiare în cadrul unor pachete poate fi în beneficiul consumatorilor, ea poate, de asemenea, să afecteze negativ mobilitatea consumatorilor și capacitatea acestora de a lua decizii în cunoștință de cauză, în afară de cazul în care componentele pachetului pot fi cumpărate separat. Este important să se prevină practicile de tipul celor de legare a anumitor produse, care pot determina consumatorii să încheie un contract de credit care nu este în interesul lor, fără a restricționa totuși gruparea de produse care poate fi în avantajul consumatorilor. Statele membre ar trebui, în orice caz, să monitorizeze îndeaproape piețele de servicii financiare cu amănuntul pentru a se asigura că practicile de grupare nu denaturează alegerea consumatorului și concurența pe piață.

(25) Ca regulă generală, practicile de legare nu ar trebui permise, cu excepția cazului în care serviciul sau produsul financiar oferit împreună cu contractul de credit nu ar putea fi oferit separat, fiind o parte integrantă a creditului, de exemplu în cazul unei descoperiri de cont garantate. În alte situații, se poate justifica totuși faptul că creditorii oferă sau vând un contract de credit în cadrul unui pachet împreună cu un cont de plăți, un cont de economii, un produs de investiții sau de pensie, de exemplu în cazul în care capitalul din cont este utilizat pentru rambursarea creditului sau reprezintă o condiție prealabilă pentru acumularea de resurse în vederea obținerii creditului […].”

8 Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiectul”, prevede:

„Prezenta directivă prevede un cadru comun pentru anumite aspecte ale actelor cu putere de lege și actelor administrative ale statelor membre referitoare la contractele care acoperă credite pentru consumatori garantate prin ipotecă sau legate în alt mod de bunuri imobile rezidențiale […].”

9 Articolul 2 din directiva menționată, intitulat „Nivelul de armonizare”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă nu împiedică statele membre să mențină sau să introducă dispoziții mai stricte în scopul de a proteja consumatorii, cu condiția ca dispozițiile respective să fie coerente cu obligațiile acestora în temeiul dreptului Uniunii.”

10 Articolul 4 din Directiva 2014/17, intitulat „Definiții”, prevede:

„În înțelesul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

26. «practică de legare» înseamnă oferirea sau vânzarea contractului de credit în cadrul unui pachet împreună cu alte produse sau servicii financiare distincte, contractul de credit nefiind pus la dispoziția consumatorului în mod separat;

27. «practică de grupare» înseamnă oferirea sau vânzarea contractului de credit în cadrul unui pachet împreună cu alte produse sau servicii financiare distincte, contractul de credit fiind de asemenea pus la dispoziția consumatorului în mod separat, dar nu neapărat în aceiași termeni sau în aceleași condiții ca atunci când este oferit grupat cu serviciile auxiliare;

[…]”

11 În cadrul capitolului 4 din această directivă, intitulat „Informații și practici preliminare încheierii contractului de credit”, articolul 12 din aceasta, care privește „[p]ractici de legare și de grupare”, prevede:

„(1) Statele membre permit practicile de grupare, dar interzic practicile de legare.

(2) Fără a aduce atingere alineatului (1), statele membre pot dispune că creditorii au posibilitatea să solicite consumatorului sau unui membru de familie al acestuia ori unei rude apropiate a acestuia:

(a) să deschidă sau să mențină un cont de plăți sau un cont de economii în cazul în care acesta are ca unic scop acumularea de capital destinat rambursării creditului, administrării acestuia, acumulării de resurse în vederea obținerii creditului sau furnizării unei garanții suplimentare pentru creditor în caz de neplată;

[…]

(3) Fără a aduce atingere alineatului (1), statele membre pot, de asemenea, să permită practicile de legare în cazul în care creditorul poate demonstra autorității sale competente că produsele legate sau categoriile de produse oferite, în termeni și condiții similare, care nu sunt disponibile separat, au drept rezultat un beneficiu clar pentru consumatori, ținând seama în mod adecvat de disponibilitatea și [de] prețurile produselor relevante oferite pe piață. Prezentul alineat se aplică exclusiv produselor care urmează să fie comercializate după 20 martie 2014.

[…]”

Directiva 2014/92

12 Considerentele (9) și (12) ale Directivei 2014/92 au următorul cuprins:

„(9) Pentru a sprijini mobilitatea financiară efectivă și fără probleme pe termen lung, este esențial să se instituie un set uniform de norme care să abordeze problema mobilității scăzute a clienților și în special […] să motiveze schimbarea conturilor de plăți […].

[…]

(12) […] Toate dispozițiile prezentei directive ar trebui să se aplice în cazul conturilor de plăți prin care consumatorii pot efectua următoarele operațiuni: depunere de fonduri, retragere de numerar și efectuarea și primirea de plăți către și de la terți, inclusiv efectuarea de transferuri credit. În consecință, conturile cu servicii mai limitate ar trebui excluse. De exemplu, conturile precum […] conturile curente ipotecare (*current account mortgages*) […] ar trebui să fie, în principiu, excluse din domeniul de aplicare al prezentei directive. Totuși, în cazul în care sunt folosite pentru operațiuni de plată zilnice și conțin toate serviciile enumerate mai sus, aceste conturi vor fi incluse în domeniul de aplicare al prezentei directive. […]”

13 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

15. «comisioane» înseamnă toate cheltuielile și penalitățile, dacă există, pe care consumatorul trebuie să le plătească prestatorului de servicii de plată în schimbul prestării unor servicii legate de un cont de plăți sau în legătură cu aceste servicii;

[…]”

14 Articolul 9 din directiva menționată, intitulat „Furnizarea serviciului de schimbare a conturilor”, impune statelor membre să se asigure că prestatorii de servicii de plată furnizează un serviciu de schimbare a conturilor oricărui consumator care deschide sau deține un cont de plăți la un prestator de astfel de servicii situat pe teritoriul statului membru în cauză.

15 Articolul 10 din Directiva 2014/92, intitulat „Serviciul de schimbare a conturilor”, stabilește modalitățile pe care trebuie să le aplice prestatorii de servicii în executarea cererilor de schimbare a conturilor consumatorilor.

16 Articolul 11 din această directivă, intitulat „Facilitarea deschiderii transfrontaliere de conturi pentru consumatori”, impune statelor membre să faciliteze deschiderea transfrontalieră de conturi și definește modalitățile acesteia.

17 Articolul 12 din directiva menționată, intitulat „Comisioane aferente serviciului de schimbare a conturilor”, prevede la alineatele (3) și (4):

„(3) Statele membre se asigură că, în cazul în care prestatorul de servicii de plată care efectuează transferul percepe consumatorului comisioane pentru închiderea contului de plăți deținut la acesta, comisioanele respective sunt stabilite în conformitate cu articolul 45 alineatele (2), (4) și (6) din Directiva [2007/64].

(4) Statele membre se asigură că, în cazul în care prestatorul de servicii de plată care efectuează transferul sau prestatorul de servicii de plată destinatar percepe consumatorului alte comisioane decât cele menționate la alineatele (1), (2) și (3) de la prezentul articol, pentru orice serviciu furnizat în conformitate cu articolul 10, aceste comisioane sunt rezonabile și în concordanță cu costurile efective ale prestatorului de servicii de plată respectiv."

18 Articolul 13 din Directiva 2014/92, intitulat „Pierderi financiare ale consumatorilor", impune, la alineatul (1), statelor membre să se asigure că prestatorul de servicii de plată despăgubește consumatorul fără întârziere pentru orice pierdere financiară care decurge direct din nerespectarea de către prestatorul de servicii de plată a obligațiilor ce îi revin în conformitate cu articolul 10.

19 Articolul 14 din această directivă, intitulat „Informații privind serviciul de schimbare a conturilor", stabilește modalitățile aferente informațiilor pe care prestatorii de servicii de plată sunt obligați să le pună la dispoziția consumatorilor în legătură cu schimbarea conturilor.

Dreptul francez

20 Potrivit articolului 67 punctul II primul paragraf din loi nº 2016-1691, du 9 décembre 2016, relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique (Legea nr. 2016-1691 din 9 decembrie 2016 privind transparența, combaterea corupției și modernizarea vieții economice) (JORF din 10 decembrie 2016, textul nr. 2):

„În condițiile prevăzute la articolul 38 din Constituție, guvernul este abilitat să adopte prin ordonanță, în termen de șase luni de la promulgarea prezentei legi, orice măsură care intră sub incidența legii care să permită delimitarea, cu respectarea articolului L. 312-1-2 din code monétaire et financier [Codul monetar și financiar], a condițiilor în care subscrierea de către un consumator a unui contract de credit imobiliar, precum și nivelul ratei dobânzii acestuia pot fi asociate cu deschiderea unui cont de depozit și cu domicilierea veniturilor sale, indiferent de natura sau de originea lor, pe perioada creditului."

21 Articolul L. 312-1-2 secțiunea I alineatul 1 din Codul monetar și financiar, în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, prevede:

„Se interzice vânzarea sau oferta de vânzare de produse sau de servicii grupate, cu excepția cazului în care produsele sau prestările de servicii incluse în oferta grupată pot fi cumpărate individual sau nu pot fi separate."

22 Articolul L. 314-1 secțiunea I din acest cod are următorul cuprins:

„Constituie un cont de plăți un cont deținut în numele uneia sau mai multor persoane, utilizat pentru executarea operațiunilor de plată."

23 Potrivit articolului L. 313-25 din code de la consommation (Codul consumului), în versiunea rezultată din ordonnance nº 2017-1090, du 1er juin 2017, relative aux offres de prêt immobilier conditionnées à la domiciliation des salaires ou revenus assimilés de l'emprunteur sur un compte de paiement (Ordonanța nr. 2017-1090 din 1 iunie 2017 privind ofertele de împrumuturi imobiliare condiționate de domicilierea salariilor sau a veniturilor asimilate ale împrumutatului într-un cont de plăți) (JORF din 3 iunie 2017, textul nr. 13), aplicabil faptelor din litigiul principal:

„Oferta menționată la articolul L. 313-24:

[…]

10° Indică dacă împrumutul este supus condiției privind domicilierea prevăzute la articolul L. 313-25-1. Dacă aceasta este situația, se indică durata acesteia, eventual comisioanele pentru deschiderea și administrarea contului în care sunt domiciliate salariile sau veniturile asimilate, precum și natura avantajului individualizat acordat în contrapartidă de creditor. Oferta trebuie să permită identificarea cu claritate a acestui avantaj prin menționarea condițiilor, privind rata dobânzii sau de altă natură, în raport cu care este stabilită și care ar fi aplicate de creditor în cazul în care cerința domicilierii nu ar mai fi respectată de împrumutat.

[…]”

24 Articolul L. 313-25-1 din Codul consumului, introdus în acesta din urmă prin Ordonanța nr. 2017-1090, prevede:

„Creditorul poate condiționa oferta de împrumut menționată la articolul L. 313-24 de domicilierea de către împrumutat a salariilor sau a veniturilor sale asimilate într-un cont de plăți menționat la articolul L. 314-1 din Codul monetar și financiar, cu condiția ca acest creditor să ofere în schimb împrumutatului un avantaj individualizat.

Această condiție nu poate fi impusă împrumutatului dincolo de o durată maximă stabilită prin decret al Conseil d’État [Consiliul de Stat, Franța]. La expirarea termenului prevăzut în contractul de credit, avantajul individualizat este dobândit de împrumutat până la sfârșitul împrumutului.

În cazul în care, înainte de expirarea acestui termen, împrumutatul încetează să mai îndeplinească condiția domicilierii menționată mai sus, creditorul poate pune capăt, pentru ratele rămase până la expirarea împrumutului, avantajului individualizat prevăzut la primul paragraf și poate aplica acele condiții, privind rata dobânzii sau de altă natură menționate la punctul 10° al articolului L. 313-25. […]”

25 Articolul R. 313-21-1, introdus în acest cod prin décret n° 2017-1099 du 14 juin 2017 fixant la durée pendant laquelle le prêteur peut imposer à l’emprunteur la domiciliation de ses salaires ou revenus assimilés sur un compte de paiement (Decretul nr. 2017-1099 din 14 iunie 2017 de stabilire a perioadei pentru care creditorul poate impune împrumutatului domicilierea salariilor sau a veniturilor sale asimilate într-un cont de plăți) (JORF din 16 iunie 2017, textul nr. 38), prevede:

„Durata maximă a domicilierii salariilor sau a veniturilor asimilate menționată la articolul L. 313-25-1 este stabilită la 10 ani de la încheierea contractului de credit sau, dacă este cazul, a actului adițional la contractul de credit inițial.

Această durată nu o poate depăși în orice caz pe cea a contractului de credit.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

26 La 9 august 2017, AFUB a sesizat Conseil d’État (Consiliul de Stat) cu o cerere de anulare pentru exces de putere a Decretului nr. 2017-1099.

27 În fața instanței de trimitere, AFUB susține, pe de o parte, că Ordonanța nr. 2017-1090, pentru aplicarea căreia a fost adoptat Decretul nr. 2017-1099, încalcă obiectivul de facilitare a mobilității bancare urmărit de Directivele 2007/64, 2014/17, 2014/92 și 2015/2366 prin faptul că autorizează instituțiile de credit să impună consumatorilor domicilierea salariilor sau a veniturilor lor asimilate și, pe de altă parte, că acest decret încalcă același obiectiv prin faptul că stabilește la zece ani durata maximă în care instituțiile de credit pot condiționa de o asemenea domiciliere acordarea avantajelor individualizate consumatorilor.

28 Ministre de l'Économie et des Finances (ministrul economiei și finanțelor) solicită respingerea cererii.

29 Instanța de trimitere arată că mecanismul prevăzut la articolul L. 313-25-1 din Codul consumului permite instituțiilor de credit să condiționeze acordarea unui avantaj individualizat, în cadrul unui contract de credit oferit unui împrumutat pentru un bun imobil, de angajamentul privind domicilierea salariilor sau a veniturilor sale asimilate la această instituție pentru o perioadă determinată, nerespectarea angajamentului respectiv înainte de sfârșitul acestei perioade determinând pierderea avantajului menționat.

30 Această instanță consideră că răspunsul la motivele invocate de AFUB depinde, în primul rând, de aspectul dacă dispozițiile articolului 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17, ținând seama în special de scopul pe care acestea îl atribuie contului de plăți sau de economii, sau dispozițiile articolului 12 alineatul (3) din aceeași directivă autorizează creditorul, pe de o parte, să impună împrumutatului, în schimbul unui avantaj individualizat, domicilierea tuturor veniturilor sale salariale sau asimilate într-un cont de plăți pentru o perioadă stabilită prin contractul de împrumut, indiferent de valoarea, de ratele sau de durata împrumutului, și, pe de altă parte, să stabilească această perioadă la maximum 10 ani, fără ca ea să poată depăși însă durata contractului de credit.

31 Acest răspuns ar depinde, în al doilea rând, de aspectul dacă, pe de o parte, articolul 45 din Directiva 2007/64, articolul 55 din Directiva 2015/2366, precum și articolele 9-14 din Directiva 2014/92, referitoare la facilitarea mobilității bancare și la comisioanele de închidere a unui cont de plăți, se opun ca închiderea unui cont deschis de împrumutat la creditor pentru domicilierea veniturilor sale la acesta în schimbul unui avantaj individualizat în cadrul unui contract de credit să determine, dacă are loc înainte de expirarea perioadei stabilite în respectivul contract, pierderea avantajului menționat, inclusiv la mai mult de un an de la deschiderea contului, și dacă, pe de altă parte, aceleași dispoziții se opun ca această perioadă să poată atinge 10 ani sau durata totală a creditului.

32 În aceste împrejurări, Conseil d'État (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) [D]ispozițiile articolului 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva [2014/17], ținând seama, printre altele, de scopul pe care îl atribuie contului de plăți sau de economii a cărui deschidere sau menținere o autorizează, sau dispozițiile [articolului 12 alineatul (3) din această directivă] permit, pe de o parte, creditorului să impună împrumutatului, în schimbul unui avantaj individualizat, domicilierea tuturor veniturilor sale salariale sau asimilate într-un cont de plăți pentru o perioadă stabilită prin contractul de împrumut, indiferent de valoarea, de ratele și de durata împrumutului, și, pe de altă parte, ca perioada astfel stabilită să poată atinge 10 ani sau durata contractului, dacă aceasta este mai mică?

(2) [A]rticolul 45 din Directiva [2007/64], aplicabil la acel moment și reluat în prezent la articolul 55 din Directiva [2015/2366], și articolele 9-14 din Directiva [2014/92], referitoare la facilitarea mobilității bancare și la comisioanele de închidere a unui cont de plăți, se opun[, pe de o parte,] ca închiderea unui cont deschis de împrumutat la creditor pentru domicilierea veniturilor sale la acesta în schimbul unui avantaj individualizat în cadrul unui contract de credit să determine, dacă are loc înainte de expirarea perioadei stabilite în acest contract, pierderea respectivului avantaj, inclusiv la mai mult de un an de la deschiderea contului, și, pe de altă parte, […] ca această perioadă să poată atinge 10 ani sau durata totală a creditului?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

33 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 12 alineatul (2) litera (a) și alineatul (3) din Directiva 2014/17 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care autorizează creditorul să impună împrumutatului, la încheierea unui contract de credit pentru bunuri imobile rezidențiale, în schimbul unui avantaj individualizat, domicilierea tuturor veniturilor sale salariale sau asimilate într-un cont de plăți deschis la acest creditor, independent de valoarea, de ratele și de durata împrumutului, pentru o perioadă de până la zece ani sau pe durata contractului dacă aceasta este mai mică.

34 Reiese din articolul 1 din Directiva 2014/17, astfel cum este clarificat în considerentul (15) al acesteia, că această directivă stabilește un cadru comun pentru anumite aspecte ale actelor cu putere de lege și ale actelor administrative ale statelor membre referitoare la contractele care acoperă credite pentru consumatori garantate prin ipotecă sau legate în alt mod de bunuri imobile rezidențiale pentru a le asigura acestora un nivel ridicat de protecție.

35 În această privință, articolul 12 din directiva menționată prevede la alineatul (1) că statele membre permit practicile de grupare, dar interzic practicile de legare.

36 În ceea ce privește noțiunea de „practică de grupare”, aceasta este definită la articolul 4 punctul 27 din Directiva 2014/17 ca vizând oferirea sau vânzarea contractului de credit în cadrul unui pachet împreună cu alte produse sau servicii financiare distincte, contractul de credit fiind de asemenea pus la dispoziția consumatorului în mod separat, dar nu neapărat în aceiași termeni sau în aceleași condiții ca atunci când este oferit grupat cu serviciile auxiliare.

37 În ceea ce privește noțiunea de „practică de legare”, articolul 4 punctul 26 din această directivă o definește drept oferirea sau vânzarea contractului de credit în cadrul unui pachet împreună cu alte produse sau servicii financiare distincte, contractul de credit nefiind pus la dispoziția consumatorului în mod separat.

38 Rezultă că diferența dintre aceste două operațiuni pe care le constituie practica de grupare și practica de legare, în sensul directivei menționate, constă în faptul că, în cazul primei operațiuni, consumatorul dispune de posibilitatea de a cumpăra separat un contract de credit și alte produse sau servicii financiare, care sunt oferite de creditor în cadrul unui pachet, în timp ce, în cazul celei de a doua operațiuni, consumatorul este privat de această posibilitate.

39 Cu toate acestea, potrivit articolului 12 alineatul (2) litera (a) din directiva menționată, fără a aduce atingere interdicției privind practicile de legare, prevăzută la alineatul (1) al acestui articol, statele membre pot dispune că creditorii au posibilitatea să solicite consumatorului sau unui membru de familie al acestuia ori unei rude apropiate a acestuia să deschidă sau să mențină un cont de plăți sau un cont de economii în cazul în care acesta are ca unic scop acumularea de capital destinat rambursării creditului, administrării acestuia, acumulării de resurse în vederea obținerii creditului sau furnizării unei garanții suplimentare pentru creditor în caz de neplată.

40 Astfel, din modul de redactare a articolului 12 alineatele (1) și (2) din Directiva 2014/17 reiese că, deși interzice, în principiu, practica de legare, această directivă prevede totuși, prin excepție de la interdicția menționată, anumite situații strict definite în care statele membre pot autoriza o asemenea operațiune, una dintre aceste situații fiind cea prevăzută la alineatul (2) litera (a) al articolului amintit.

41 Reiese totodată din modul de redactare a articolului 12 alineatul (2) din Directiva 2014/17 că acesta vizează numai practica de legare și nu privește practica de grupare, care este autorizată la articolul 12 alineatul (1) din directiva menționată.

42 În speță, din decizia de trimitere reiese că articolul L. 312-1-2 secțiunea I alineatul 1 din Codul monetar și financiar prevede că se interzice vânzarea sau oferta de vânzare de produse sau de servicii grupate, cu excepția cazului în care produsele sau prestările de servicii incluse în oferta grupată pot fi cumpărate individual sau nu pot fi separate. Ca răspuns la o cerere de clarificări a Curții, instanța de trimitere a precizat că această dispoziție trebuie interpretată în sensul că interzice practicile de legare și permite practicile de grupare, în sensul Directivei 2014/17.

43 Pe de altă parte, din această decizie reiese că articolul L. 313-25-1 din Codul consumului, în versiunea aplicabilă litigiului principal, prevede că creditorul poate condiționa oferta de împrumut de domicilierea de către împrumutat, pentru un termen prevăzut de contractul de credit, a salariilor sau a veniturilor sale asimilate într-un cont de plăți, cu condiția ca acest creditor să ofere în schimb împrumutatului un avantaj individualizat. Dispoziția amintită adaugă că, la expirarea acestui termen, avantajul respectiv este dobândit de împrumutat până la sfârșitul împrumutului, precizând în același timp că, în cazul în care împrumutatul încetează să mai îndeplinească condiția domicilierii înainte de expirarea acestui termen, creditorul poate pune capăt avantajului menționat pentru ratele rămase până la expirarea împrumutului.

44 Trebuie arătat în această privință că guvernul francez susține că dispoziția respectivă vizează practica de grupare, întrucât creditorii au, potrivit acestui guvern, obligația de a oferi consumatorilor atât contracte de credit imobiliar care conțin o clauză privind domicilierea, cât și contracte de credit imobiliar care nu conțin o astfel de clauză. Existența sau inexistența unei clauze de această natură ar ține, așadar, de libertatea contractuală a părților la aceste contracte.

45 În cazul în care s-ar admite, aspect a cărui stabilire este de competența exclusivă a instanței de trimitere, că articolul L. 313-25-1 din Codul consumului privește efectiv practica de grupare, articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17 nu ar fi aplicabil în speță, având în vedere că, astfel cum s-a constatat la punctul 41 din prezenta hotărâre, această din urmă dispoziție nu vizează decât practica de legare.

46 Totuși, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la domeniul de aplicare al articolului L. 313-25-1 din Codul consumului. Aceasta arată în răspunsul său la cererea de clarificări menționată la punctul 42 din prezenta hotărâre că problema dacă posibilitatea prevăzută de această dispoziție de a subordona acordarea împrumutului condiției privind domicilierea veniturilor într-un cont deschis la creditor trebuie interpretată în sensul că permite o practică de legare sau o practică de grupare nu va putea fi soluționată decât în urma răspunsului Curții la întrebarea preliminară.

47 În această privință trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, în cadrul unei proceduri prevăzute la articolul 267 TFUE, care este întemeiată pe o separare clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, instanța națională este singura competentă să constate și să aprecieze faptele din litigiul principal, precum și să interpreteze și să aplice dreptul național. De asemenea, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea din 26 mai 2011, Stichting Natuur en Milieu și alții, C-165/09-C-167/09, EU:C:2011:348, punctul 47, precum și jurisprudența citată).

48 În aceste împrejurări, întrucât aprecierea definitivă a domeniului de aplicare al articolului L. 313-25-1 din Codul consumului revine instanței de trimitere, este necesar, în vederea răspunsului la prima întrebare adresată, să se rețină ipoteza potrivit căreia acest articol prevede o excepție de la interdicția privind practica de legare prevăzută la articolul L. 312-1-2 din Codul monetar și financiar, care constituie transpunerea articolului 12 alineatul (1) din Directiva 2014/17 în ordinea juridică franceză.

49 În ceea ce privește problema dacă, în primul rând, articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia creditorul poate solicita împrumutatului să domicilieze toate salariile sau veniturile sale asimilate într-un cont de plăți deschis la acest creditor, indiferent de valoarea, de ratele și de durata împrumutului, trebuie, în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții, să se țină seama nu numai de modul de redactare a acestui articol, ci și de contextul și de obiectivul urmărit de reglementarea din care acesta face parte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 mai 2016, Envirotec Denmark, C-550/14, EU:C:2016:354, punctul 27 și jurisprudența citată).

50 În ceea ce privește, mai întâi, modul de redactare a articolului 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17, este necesar să se sublinieze că dispoziția menționată prevede posibilitatea creditorilor de a cere consumatorului să deschidă un cont de plăți sau de economii doar în scopurile prevăzute de această dispoziție, și anume acumularea de capital destinat rambursării creditului, administrării acestuia, acumulării de resurse în vederea obținerii creditului sau furnizării unei garanții suplimentare pentru creditor în caz de neplată.

51 În ceea ce privește, în continuare, obiectivul Directivei 2014/17, aceasta urmărește, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 34 din prezenta hotărâre, să asigure un nivel ridicat de protecție pentru consumatorii care încheie contracte de credit pentru bunuri imobile. Această directivă are de asemenea ca obiectiv, după cum se poate deduce din considerentul (24) al acesteia, să protejeze mobilitatea unor asemenea consumatori, precum și capacitatea acestora de a lua decizii în cunoștință de cauză.

52 În ceea ce privește, în sfârșit, contextul articolului 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17, este necesar să se arate, așa cum reiese din cuprinsul punctului 40 din prezenta hotărâre, că, deși articolul 12 din această directivă interzice, în principiu, la alineatul (1), practica de legare, întrucât aceasta poate aduce atingere obiectivelor menționate la punctul anterior, el prevede totuși, la alineatul (2), situațiile în care statele membre pot autoriza o astfel de vânzare, una dintre respectivele situații fiind cea prevăzută la litera (a) a acestui din urmă alineat.

53 Întrucât articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17 constituie o excepție de la regula generală prevăzută la articolul 12 alineatul (1) din directiva menționată, acesta trebuie, în temeiul jurisprudenței constante a Curții, să facă obiectul unei interpretări stricte [a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 ianuarie 2020, Pensionsversicherungsanstalt (Încetarea activității după vârsta de pensionare), C-32/19, EU:C:2020:25, punctul 38 și jurisprudența citată].

54 Această excepție oferă creditorilor posibilitatea, așa cum reiese și din considerentul (25) al acestei directive, de a solicita deschiderea unui cont de plăți sau de economii, printre altele pentru a acumula un capital într-un astfel de cont care face parte din oferirea sau din vânzarea unui contract de credit în scopul rambursării creditului sau, în vederea obținerii acestuia, în scopul acumulării de resurse, ca o condiție prealabilă obținerii. În consecință, obligația impusă unui împrumutat de a proceda la domicilierea veniturilor sale într-un asemenea scop este, în principiu, conformă cu această dispoziție.

55 Cu toate acestea, în speță, din formularea primei întrebări adresate reiese că instanța de trimitere consideră că articolul L. 313-25-1 din Codul consumului autorizează creditorul să condiționeze acordarea împrumutului de domicilierea tuturor salariilor sau veniturilor asimilate ale unui împrumutat într-un cont de plăți, indiferent de cuantumul, de ratele și de durata împrumutului.

56 Având în vedere considerațiile care precedă, o asemenea posibilitate oferită unui creditor este disproporționată, în măsura în care reglementarea națională în cauză nu prevede luarea în considerare a caracteristicilor împrumutului în cauză legate de valoarea, de ratele și de durata acestuia. Domicilierea pe care creditorul este astfel autorizat să o solicite împrumutatului poate, ca urmare a acestui fapt, să depășească, cel puțin în anumite cazuri, ceea ce este necesar pentru rambursarea împrumutului, pentru obținerea creditului sau pentru furnizarea unei garanții suplimentare pentru creditor în caz de neplată. Or, ținând seama de elementele prezentate la punctele 51-54 din prezenta hotărâre, posibilitatea statelor membre de a autoriza creditorii să recurgă la practici de legare nu le este oferită decât cu unicul scop de a atinge cel puțin unul dintre cele trei obiective enumerate la articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17.

57 Orice altă interpretare a acestei din urmă dispoziții, pe de o parte, ar aduce atingere obiectivului directivei menționate, care este acela de a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, având în vedere că, în anumite împrejurări, încheierea unui contract de împrumut însoțit de o clauză de domiciliere a tuturor veniturilor consumatorului independent de caracteristicile împrumutului legate de valoarea, de ratele și de durata acestuia ar putea să nu corespundă cel mai bine intereselor sale. Pe de altă parte, o astfel de interpretare ar fi contrară obiectivului privind mobilitatea bancară a consumatorilor, urmărit de asemenea de această directivă, în special în situațiile în care un consumator ar dori să încheie mai multe contracte de împrumut cu diferiți creditori.

58 Prin urmare, trebuie să se considere că articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care permite creditorului să condiționeze acordarea unui împrumut de domicilierea tuturor salariilor sau veniturilor asimilate ale împrumutatului într-un cont de plăți deschis la acest creditor, indiferent de valoarea, de ratele și de durata împrumutului.

59 Pe de altă parte, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, instanța națională este obligată, în temeiul principiului interpretării conforme a dreptului intern, să dea acestui drept, în măsura posibilului, o interpretare conformă cerințelor dreptului Uniunii și să asigure astfel, în cadrul competențelor sale, deplina eficacitate a dreptului Uniunii atunci când soluționează litigiul cu care este sesizată. Acest principiu impune ca instanța națională să ia în considerare ansamblul dreptului național pentru a aprecia în ce măsură acesta poate primi o aplicare de natură să nu conducă la un rezultat contrar dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 decembrie 2013, Koushkaki, C-84/12, EU:C:2013:862, punctele 75 și 76, precum și Hotărârea din 24 iunie 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punctul 55).

60 În speță, revine, așadar, instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă este posibilă o interpretare a articolului L. 313-25-1 din Codul consumului conformă cu articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17. Aceasta ar fi situația în special, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 54 din prezenta hotărâre, dacă această dispoziție de drept național ar putea fi interpretată în sensul că permite creditorului să condiționeze acordarea împrumutului de domicilierea exclusiv a părții din salariile sau din veniturile asimilate ale împrumutatului corespunzătoare cu ceea ce este necesar în scopul rambursării împrumutului, al obținerii creditului sau al furnizării către creditor a unor garanții suplimentare în caz de neplată, în sensul dispoziției menționate a Directivei 2014/17.

61 În ceea ce privește, în al doilea rând, aspectul dacă articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că durata domicilierii obligatorii a salariilor sau a veniturilor asimilate ale împrumutatului impusă de creditor poate atinge zece ani sau, în cazul în care durata contractului de împrumut în cauză este mai mică, durata acestui contract, trebuie să se constate că această directivă nu prevede o limitare a perioadei pentru care creditorii pot solicita consumatorilor să mențină un cont de plăți sau de economii deschis în temeiul dispozițiilor de transpunere a dispoziției menționate în ordinea juridică națională. Durata maximă a domicilierii salariilor pe care creditorul este autorizat să o solicite împrumutatului poate fi, așadar, egală cu cea a contractului de împrumut în cauză, în măsura în care, astfel cum reiese din

cuprinsul punctelor 56-58 din prezenta hotărâre, condiția domicilierii este limitată la ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor enumerate la această dispoziție, și anume furnizarea anumitor garanții pentru creditor referitoare la obținerea sau la rambursarea creditului.

62 În consecință, având în vedere în special obiectivul Directivei 2014/17, care este acela de a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, precum și articolul 2 alineatul (1) din aceasta, potrivit căruia această directivă nu împiedică statele membre să mențină sau să introducă dispoziții mai stricte în scopul de a proteja consumatorii, trebuie să se considere că limitarea în timp a perioadei în care creditorul poate impune împrumutatului domicilierea veniturilor sale salariale sau asimilate nu este contrară articolului 12 alineatul (2) litera (a) din directiva menționată.

63 Pe de altă parte, ținând seama de faptul că avantajul individual care trebuie oferit împrumutatului, potrivit articolului L. 313-25-1 din Codul consumului, constituie contraprestația deschiderii contului de domiciliere la creditor, o asemenea situație intră sub incidența articolului 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17, astfel încât nu este necesar să se răspundă la prima întrebare în raport cu articolul 12 alineatul (3) din această directivă.

64 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care autorizează creditorul să impună împrumutatului, la încheierea unui contract de credit pentru bunuri imobile rezidențiale, în schimbul unui avantaj individualizat, domicilierea tuturor veniturilor sale salariale sau asimilate într-un cont de plăți deschis la acest creditor, indiferent de valoarea, de ratele și de durata împrumutului. În schimb, această dispoziție trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei reglementări naționale potrivit căreia durata domicilierii impuse, atunci când aceasta nu privește toate veniturile salariale ale împrumutatului, poate atinge până la zece ani sau durata contractului de credit în cauză dacă aceasta este mai mică.

Cu privire la a doua întrebare

65 Având în vedere formularea celei de a doua întrebări adresate, precum și dosarul de care dispune Curtea, trebuie să se considere că, prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă noțiunea de „penalități”, în sensul articolului 45 alineatul (2) din Directiva 2007/64, al articolului 55 alineatul (2) din Directiva 2015/2366, precum și al articolului 12 alineatul (3) din Directiva 2014/92, trebuie interpretată în sensul că include pierderea unui avantaj individualizat, oferit de creditor împrumutatului în schimbul deschiderii unui cont la creditor pentru domicilierea în acesta a veniturilor sale în cadrul unui contract de credit, cauzată de închiderea contului respectiv și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă dispozițiile menționate se opun unei reglementări naționale potrivit căreia pierderea acestui avantaj poate avea loc la mai mult de un an după deschiderea contului în cauză.

66 Referitor, în primul rând, la Directivele 2007/64 și 2015/2366, care privesc serviciile de plată în cadrul pieței interne, considerentul (29) al primei directive și considerentul (62) al celei de a doua directive enunță că, pentru a facilita mobilitatea clienților, consumatorii ar trebui să dispună, în anumite condiții, de posibilitatea de a rezilia un contract-cadru fără a suporta costuri. Din această perspectivă, articolul 45 din Directiva 2007/64 prevede la alineatul (1) că utilizatorul serviciilor de plată poate rezilia contractul-cadru oricând dacă părțile nu au convenit o perioadă de notificare și, la alineatul (2), ca rezilierea unui astfel de contract-cadru încheiat pe o durată determinată mai mare de 12 luni sau pe o durată nedeterminată nu implică niciun fel de penalități după expirarea a 12 luni. Dispozițiile articolului 55 alineatele (1) și (2) din Directiva 2015/2366 preiau în esență conținutul dispozițiilor articolului 45 alineatele (1) și (2) din Directiva 2007/64, cu singura diferență că rezilierea fără penalități a contractului-cadru presupune în prezent ca acest contract să fie în vigoare de cel puțin șase luni.

67 În ceea ce privește, în al doilea rând, Directiva 2014/92, reiese din articolul 2 punctul 15 din aceasta că constituie „comisioane”, în sensul directivei menționate, toate cheltuielile și penalitățile, dacă există, pe care consumatorul trebuie să le plătească prestatorului de servicii de plată în schimbul prestării unor servicii legate de un cont de plăți sau în legătură cu aceste servicii.

68 Această directivă prevede în plus, la articolul 12 alineatul (3), că statele membre trebuie să se asigure că, în cazul în care prestatorul de servicii de plată care efectuează transferul percepe consumatorului comisioane pentru închiderea contului de plăți deținut la acesta, comisioanele respective sunt stabilite în conformitate cu articolul 45 alineatul (2) din Directiva 2007/64, care a fost înlocuit prin articolul 55 alineatul (2) din Directiva 2015/2366.

69 Or, în speță, așa cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 84 și 85 din concluzii, este cert că pierderea avantajului individualizat, prevăzută la articolul L. 313-25-1 din Codul consumului, este rezultatul aplicării unei clauze contractuale convenite între părțile la un contract de împrumut, care condiționează dobândirea acestui avantaj de domicilierea de către împrumutat a salariilor sau a veniturilor sale asimilate la creditor pentru o anumită perioadă, prevăzută de asemenea în acest contract, și că, prin urmare, pierderea respectivă este consecința nu a închiderii contului de plăți care a fost deschis în vederea domicilierii veniturilor creditorului la creditor, ci a încetării acestei domicilieri. Rezultă astfel, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că, chiar și după încetarea domicilierii în cauză, un asemenea cont poate rămâne deschis.

70 Prin urmare, trebuie să se constate că pierderea unui asemenea avantaj nu poate fi considerată drept constitutivă de penalități facturate de un prestator de servicii de plată pentru rezilierea contractului-cadru sau închiderea unui cont de plăți, în sensul Directivelor 2007/64, 2015/2366 și 2014/92. În consecință, modalitățile de facturare a unor astfel de penalități, prevăzute de directivele menționate, nu sunt aplicabile pierderii unui avantaj de această natură.

71 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la cea a doua întrebare adresată că noțiunea de „penalități”, în sensul articolului 45 alineatul (2) din Directiva 2007/64, al articolului 55 alineatul (2) din Directiva 2015/2366, precum și al articolului 12 alineatul (3) din Directiva 2014/92, trebuie interpretată în sensul că nu include pierderea unui avantaj individualizat, oferit de creditor împrumutatului în schimbul deschiderii unui cont la acest creditor pentru a-și domicilia veniturile în cadrul unui contract de credit, cauzată de închiderea contului respectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

72 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

1) **Articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/17/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 februarie 2014 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile rezidențiale și de modificare a Directivelor 2008/48/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care autorizează creditorul să impună împrumutatului, la încheierea unui contract de credit pentru bunuri imobile rezidențiale, în schimbul unui avantaj individualizat, domicilierea tuturor veniturilor sale salariale sau asimilate într-un cont de plăți deschis la acest creditor, indiferent de valoarea, de ratele și de durata împrumutului. În schimb, această dispoziție trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei reglementări**

naționale potrivit căreia durata domicilierii impuse, atunci când aceasta nu privește toate veniturile salariale ale împrumutatului, poate atinge până la zece ani sau durata contractului de credit în cauză dacă aceasta este mai mică.

2) **Noțiunea de „penalități”, în sensul articolului 45 alineatul (2) din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE, al articolului 55 alineatul (2) din Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE, precum și al articolului 12 alineatul (3) din Directiva 2014/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 iulie 2014 privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu servicii de bază trebuie interpretată în sensul că nu include pierderea unui avantaj individualizat, oferit de creditor împrumutatului în schimbul deschiderii unui cont la acest creditor pentru a-și domicilia veniturile în cadrul unui contract de credit, cauzată de închiderea contului respectiv.**

Semnături